

15. Мацько Л. І. та ін. Стилїстика української мови: Підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
16. Пащенко В. І., Пащенко Н. І. Антична література. Київ: Либідь, 2001. 718 с.
17. Сьута Г. М. Літературна норма vs норма поетична. *Культура слова*. Київ, 2011. Вип. 74. 121 с.
18. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підруч. для студ. вищ. навч. закл. з гуманіт. спец. філологія, журналістика, літературна творчість / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. 2 вид., випр. і доп. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
19. Українська мова: енциклопедія / редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ: Укр. Енцикл., 2000. 752 с.
20. Фоміна Л. Міфологемна мотивація метафор у поезії М. Вінграновського. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: Історичні науки. Педагогічні науки. Філологічні науки: Збірник наукових праць*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2008. Вип. 25. С. 175-179.
21. Фоміна Л. Індивідуальний код художньої мови Миколи Вінграновського. *Бахмутський шлях*. 2010. № 1-2. С. 161-164.
22. Фоміна Л. Флористична символіка в художньому світі М. Вінграновського: фольклорна традиція та авторське «Я». *Філологічні трактати*. 2011. Т. 3. № 1. С. 34-40.
23. Франко І. Із секретів поетичної творчості, 1969. 129 с.

Horbatenko I. Poetic language as an object of scientific research.

The article analyzes various approaches to researchers to study poetic language. General view of scientists in various scientific fields, in particular in philosophy, psychology, literary studies, linguistics, from ancient times to the present. The peculiarities of the concept of "poetic language" in modern linguistic literature are considered.

Key words: poetic language, artistic text, lyrics, linguistic research, poetic creativity, linguistic analysis.

А. О. Горбатко

Науковий керівник – доц. А. М. Коваленко

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

У статті розглянуто особливості медійного дискурсу у лінгвістичній теорії. Подано визначення поняття «дискурс», «медійний дискурс» та зазначено його основні різновиди. Проаналізовано типологічні та структурно-організаційні особливості медійного дискурсу як окремого явища в лінгвістиці.

Ключові слова: дискурс, дискурсологія, медійний дискурс, медіапростір, типологія медійного дискурсу, класифікація медіа текстів, методи дослідження.

Постановка проблеми. Останні десятиліття ХХІ століття ознаменувалися тим, що увага лінгвістів перемістилася з менших, простих одиниць дослідження на більші та складніші. Об'єктами наукових досліджень стали цілі дискурси. Через те, що мовлення здійснюється через дискурси, а не речення, фонеми чи морфеми, лінгвістичні дослідження

варто розпочинати з аналізу дискурсу, і з огляду на це слід аналізувати менші одиниці.

На сучасному етапі розвитку мовознавства дискурсологія як нова галузь лінгвістики привертає увагу все більшого числа дослідників дискурсу як лінгвістичного явища, за допомогою якого можна пояснити багато мовних феноменів і закономірностей. Друга половина XX століття характеризується підвищеною увагою лінгвістів до вивчення дискурсу (Т. А. Ван Дейк, В. І. Карасик, G. Cook, J. Cutting). Звернення лінгвістів до вивчення дискурсу пов'язане зі змінами, які відбулися у лінгвістичній науці у середині XX ст.

Звернувшись до відомого лінгвіста Т.А. ван Дейка і його книги «Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse» [2], ми виявили, що він трактує дискурс зовсім інакше. Автор зазначає, що дискурс може мати певні структури, які, базуючись на звичайних правилах, не можуть з повним правом називатися лінгвістичними, або принаймні не можуть повністю бути пояснені за допомогою лінгвістичної граматики. Поступово поняття «дискурс» набувало велику кількість різних визначень, кожне з яких у тій чи іншій мірі описує зазначену суть явища.

Отож, поняття дискурсу і саме його аналізу є сполучною ланкою для наукових лінгвістичних досліджень, а сучасні відображення про дискурс представляють увесь перебіг лінгвістичної науки [1; с. 3-21].

Вперше термін «дискурс» був використаний американським вченим З. Харрісом у теорії лінгвістики тексту у 1952 році [12]. Останні тенденції глобалізації зумовилиють виникнення поняття «медійний дискурс», і відразу викликають інтерес до його дослідження [6, с. 63].

Якщо звернутися до тлумачного словника сучасної англійської мови «Oxford Advanced Learner's Dictionary» [13], то можна виявити, що словник тлумачить нове значення дискурсу, яке визначається як використання мови в мовленні або на письмі з метою створення сенсу; мова, яка вивчається, зазвичай для того, щоб зрозуміти, як пов'язані різні частини тексту.

Метою даної статті є аналіз поняття “медійний дискурс”, його типологічних та структурно-організаційних особливостей.

Як наслідок нової парадигми у мовознавстві, еволюція системи наукових уявлень призвела до розширення діапазону вивчення мовних фактів, їх більш глибокого і всебічного розгляду. У полі зору лінгвістів саме тепер з'являються такі поняття, як «текст», «дискурс» і т. д. як безпосередні

об'єкти опису [4]. Дискурс-аналіз як нова парадигма вивчення мови сприяв появі особливої галузі лінгвістики – дискурсології, у якій були представлені нові методи дослідження у галузі мовознавства [9].

Виклад основного матеріалу. Точне поняття дискурсу, як ключового концепту дискурсології та функціонально-комунікативного підходу в лінгвістиці, на сьогодні все ще не має усталеного визначення та різному трактується вченими. Кожна наука, яка звертається до поняття дискурсу, пропонує свій погляд на розуміння його сутності, у залежності від специфіки предмета.

Необхідно зазначити, що існують розходження у поглядах, що стосується самої структури дискурсу, які зумовлені перш за все зосередженістю деяких вчених на дослідженні структури форм щоденного побутового мовного спілкування, тобто розмови (conversation) – найменш структурованого з усіх типів дискурсу.

Варто зауважити, що у структурі дискурсу рвиділяють – макроструктуру або глобальну структуру та мікроструктуру або локальну структуру. Макроструктура дискурсу – це його розділення на великі складові: епізоди в розповіді, абзаци в статті, групи реплік в усному діалозі і т. і. Усередині великих фрагментів дискурсу спостерігається певна єдність – тематична, референційна, часова тощо [10]. Між великими фрагментами дискурсу спостерігаються межі, які позначаються відносно довгими паузами (в усному дискурсі), графічним виділенням (у письмовому дискурсі), спеціальними лексичними засобами (такими службовими словами, як "а", "так", "нарешті", "стосовно").

Багатоаспектними дослідженнями, які пов'язані з макроструктурою дискурсу, займалися такі вчені як Т. Ван Дейк, О. В. Падучева, А. М. Баранов та Г. Ю. Крейдлін. Своєрідне розуміння терміна "макроструктура" репрезентовано у роботах нідерландського дослідника дискурсу Т. Ван Дейка, який визначає її так: це узагальнений опис основного змісту дискурсу, що будується адресатом у процесі розуміння. Макроструктура, за ван Дейком, створена таким способом, щоб представляти досконалий текст, тобто в інших термінах може називатись рефератом або резюме [3]. Мікроструктура дискурсу, на відміну від макроструктури, – це розчленування дискурсу на мінімальні складові, які можна віднести до дискурсивного рівня [10]. Здебільшого у сучасних підходах такі мінімальні одиниці представлені предикаціями, або клаузами.

Дослідження структури дискурсу, як зауважує російська дослідниця С. Ю. Тюріна, пов'язане з питанням про його зв'язність. Зв'язність вивчається як одна з провідних, найважливіших ознак дискурсу. Вітчизняні й зарубіжні лінгвісти досліджують текстові зв'язки, враховуючи їхні різні параметри, характер і спрямованість [10]. Незважаючи на наявність такого розмаїття підходів до проблеми структури дискурсу, вона залишається до кінця не розв'язаною.

Одним із найбільш актуальних у ХХІ ст. є медійний дискурс, який розвивається надзвичайно швидкими темпами та здобуває все більше значення у сучасному світі. З розвитком ЗМІ та поширенням віртуальної інформації про медійний дискурс все частіше говорять, що він активно привертає увагу вчених. Медійний дискурс також тлумачать як «мова ЗМІ», «мова мас-медіа», «засоби масової інформації» «масово-інформаційний дискурс», «дискурс мас-медіа», «медіальний дискурс» тощо.

На сучасному етапі дослідження під медійним дискурсом, як правило, розуміється будь-який вид дискурсу, який реалізується у сфері комунікації ЗМІ.

Аналіз актуальних досліджень. В умовах сучасного суспільства, де провідною рушійною силою є інформація, ключовим дискурсом, що реалізує рух соціальної думки і формує концептуальну картину світу людини став медійний дискурс. Виникнення його зумовлене тенденціями інтернаціоналізації і глобалізації, розвитком сучасних комунікаційних технологій у сучасному суспільстві [14].

Аналіз наукових досліджень полягає в тому, що лінгвістичні дослідження сьогодення проводяться не тільки на рівні слів, речень, тексту, а й на над текстовому, дискурсивному рівні з урахуванням усіх екстралінгвістичних чинників та серед різних видів дискурсу одним з найцікавіших, з точки зору мовного аналізу, можна назвати медійний дискурс, що відрізняється досить складною багатовимірною структурою.

Структуру дискурсу досліджували Т. А. ван Дейк та ряд інших вчених. З дослідженнями, які пов'язані з цим, можна ознайомитися в роботах Є. В. Падучевої, Т. Гівона, В. Манна, Е. Шеглоффа, А. Н. Баранової, Г. Є. Крейдліна, Є. С. Кубрякової, О. В. Александрової та інших [5]. Дискурс може розтлумачуватися як «особливий світ», «мова в мові», система комунікації з реальним і потенційним вимірами, вербалізована мовно-розумова діяльність, рівень свідомої дії в комунікації та ін.

На думку, британського вченого Малколма Коултхарда, який у своїй книзі «An Introduction to Discourse Analysis» [11] доцільним покладає

виділити усний дискурс і письмовий текст, але при цьому констатує, що це ні в якому разі не універсальний прийнятий розподіл.

Медіапростір – це середовище, в якому існує медійний дискурс в широкому його розумінні. Щодо різновидів медійного дискурсу, то вони виділяються в залежності від використовуваних комунікативно-інформаційних каналів і реалізуються за допомогою різних мовних засобів і стратегій. Стили та їх жанри перебувають в постійному розвитку, який в одних мовах може бути більш помітним, ніж в інших.

Медійний дискурс не є однорідним явищем, тому слід звернути увагу на його типологію. Таксономія цього виду дискурсу породжує труднощі, адже його можна класифікувати за величезною кількістю різноманітних параметрів та критеріїв. На сьогодні у лінгвістиці було запропоновано кілька класифікацій, але їх важко охарактеризувати повними або комплексними. Узагальнена типологія медійного дискурсу класифікує його на види відповідно до самих медіа, тобто за каналами передачі інформації:

- 1) дискурс преси (або дискурс друкованих ЗМІ);
- 2) радіодискурс;
- 3) дискурс телебачення;
- 4) Інтернет-дискурс (під цим дискурсом розуміються всі електронні форми масмедійної комунікації) [8].

Ця класифікація є ключовою для медійного дискурсу, здебільшого вона ґрунтується на провідному критерію, який виокремлює цей дискурс в окрему галузь дискурсології. Головним критерієм такої класифікації є принцип включення медіа, які відмінні за своїми технічними характеристиками, як канал повідомлення у комунікаційному акті.

Концепція медіа - тексту як цілісного багаторівневого явища доповнюється стійкою системою параметрів, яка дозволяє зробити гранично точний опис того чи іншого медіа – тексту з точки зору особливостей його виробництва, каналу поширення та лінгвоформатних ознак. Відтак, типологія медійного дискурсу включає не тільки види та підвиди цього дискурсу, але й класифікацію медійних текстів. Їх, відповідно до різних критеріїв, поділяють на такі види:

- спосіб виробництва тексту (авторський – колегіальний);
- форма створення (усна – письмова);
- форма відтворення (усна – письмова);

- канал поширення (відповідно до засобів масової інформації: преса, радіо, телебачення, Інтернет);
- функціонально-жанровий тип тексту (новини, коментар, публіцистика, реклама та ін.);
- тематична домінанта або приналежність до того чи іншого стійкого медіатопіку [7, с. 138].

Медійний дискурс є сучасним та динамічним явищем, яке несе у собі потужний прагматичний та оцінний потенціал, адже покликане впливати на думки та судження людей, формувати їхній світогляд. Критичний дискурс-аналіз медійного дискурсу враховує його зовнішні ознаки та екстралінгвістичні фактори. Зокрема, одним із компонентів медійного дискурсу є певна комунікативно-прагматична ситуація, яку він реалізує через мовну форму та відповідні жанри.

Висновки. Таким чином, у запропонованій статті ми систематизували та охарактеризували існуючі в лінгвістиці підходи до визначення поняття дискурсу, медійного дискурсу, зокрема висвітлили структурні характеристики цього багатовимірного явища; охарактеризували особливості медійного дискурсу у лінгвістичній теорії, проаналізували типологічні та структурно-організаційні особливості медійного дискурсу як окремого явища в лінгвістиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажгихина Н. И. Гендерные стереотипы в современных массмедиа. *Гендерные исследования*. 2000. № 5. С. 5-22.
2. Ван Дейк Т. А. К определению дискурса. *Психологическая сеть Интернета*. – URL: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/vandijk2.htm>
3. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация: сб. работ / ред. В. И. Герасимова; пер. с англ.: В. В. Петров. Москва: Прогресс, 1989. 312 с
4. Грибок С. О., Застровська О. М. Актуальні питання іноземної філології. Луцьк: Східноєвроп. національний університет ім. Лесі Українки, 2014.
5. Добросклонская Т. Г. Массмедийный дискурс: теория и методы изучения. *Дискурс современных масс-медиа в перспективе теории, социальной практики и образования*. I Междунар. науч.- практ. конф. Белгород, БелГУ, 1-4 апреля 2014 г.: Сб. науч. работ / под ред. Е. А. Кожемякина, А. В. Полонского, А. Г. Ходеева. Белгород: Константа, 2014. 382 с.
6. Желтухина М. Р. Тропологическая суггестивность масс-медиа-дискурса: О проблеме речевого взаимодействия тропов в языке СМИ: монография. Москва: Ин-т языкознания РАН; Волгоград: Изд-во ВФМУПК, 2003. 656 с.
7. Лютянська Н. І. Мас-медійний дискурс: типологічні та структурно-організаційні особливості. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Сер.: Філологічні науки. 2014. Кн. 2. С. 136-141.
8. Мірошниченко І. Г. Сучасні підходи до типології мас-медійного дискурсу. Вінниця, 2016. – URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/9998/1/Miroshnychenko.pdf>

9. Мойсеєнко С. М. Основні підходи та методи дослідження дискурсу. *Передовий науково-практичний досвід – 2009*: Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції. Миколаїв: НУК, 2009. – URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/moiseienko_osnovni.pdf
10. Тюрина С. Ю. Дискурс как объект лингвистического исследования. Владимир, 2008. – URL: <http://www.vfnglu.wladimir.ru/files/netmag/v3/ar11.doc>
11. Coulthard M. *An Introduction to Discourse Analysis*. Longman, 1993.
12. Harris Z. S. *Discourse Analysis*. // Linguistic Society of America. *Language*. № 25(1). 1952. P. 1–30. – URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.
13. Oxford Advanced Learner's Dictionary.
14. Scollon R. *Mediated Discourse as Social Interaction*. London: Routledge, 2001. 350 p.

Horbatko A. Approaches to the definition of media discourse in the English mass media.

The article considers the peculiarities of media discourse in linguistic theory. The definitions of "discourse", "media discourse" are given and its main varieties are indicated. Typological and structural-organizational features of media discourse as a separate phenomenon in linguistics are analyzed.

Key words: *discourse, discourse studies, media discourse, media space, typology of media discourse, classification of media texts, research methods.*

А. А. Древаль

Науковий керівник – доц. О. В. Багацька

**СПОСОБИ МОДЕЛЮВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕРСОНАЖА
ШЕРЛОКА ХОЛМСА У СУЧАСНОМУ БРИТАНСЬКОМУ ТЕЛЕСЕРІАЛІ
SHERLOCK. SEASON 1**

У статті розглянуто способи моделювання мовної особистості персонажа, здійснено класифікацію характеристик персонажа за соціолінгвістичними, психолінгвістичним та лінгвокультурними чинниками. Досліджено причини, за якими головний персонаж успадкував певні риси характеру та проаналізовано складові риси мовного образу досліджуваного персонажа.

Ключові слова: *мовна особистість, підходи до моделювання мовної особистості, соціолінгвістичний чинник, психолінгвістичний чинник, лінгвокультурологічний чинник.*

Постановка проблеми. Найпоширенішим пізнавальним інструментом у вивченні мовної особистості є моделювання її структури. Інтегративний характер мовної особистості передбачає наявність різних підходів до побудови таких моделей. Будь-яка з них лише частково «охоплює» природу феномена, висвітлюючи в ньому те, що важливо з певної точки зору. Пріоритет в освоєнні цього підходу безумовно належить лінгвістиці, в якій представлені різні варіанти моделей мовної особистості, персонажів художніх творів зокрема.

Мета. У статті ми ставимо за мету розглянути способи моделювання мовної особистості персонажа, здійснити класифікацію характеристик персонажа за соціолінгвістичними, психолінгвістичним та лінгвокультурними чинниками; дослідити причини за якими головний персонаж